

**Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Кафедра всесвітньої історії**

**Методичні рекомендації до семінарських занять
з освітньої компоненти
«Організація роботи вчителя історії»**

для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Історія)

Житомир
Вид-во ЖДУ ім. І. Франка
2024

УДК 371.13:373.5.016:94

М 25

Рекомендовано до друку Вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
(протокол № 17 від 27 вересня 2024 р.)

Рецензенти:

Тетяна Мельничук - кандидат історичних наук, доцент кафедри історії та культури України Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, доцент.

Вікторія Панченко - голова Центру науки, голова циклової комісії гуманітарних та природничих дисциплін ВСП «Житомирський торговельно-економічний фаховий коледж ДТЕУ», кандидат історичних наук.

Гуцало Людмила – кандидат історичних наук, завідувачка кафедри всесвітньої історії Житомирського державного університету імені Івана Франка, доцент.

М 25 Методичні рекомендації до семінарських занять з освітньої компоненти «Організація роботи вчителя історії» для здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Історія) / Уклад.: О. В. Маркевич. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024. 34 с.

У методичних рекомендаціях для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти з освітньої компоненти «Організація роботи вчителя історії» вміщено розподіл навчального часу за темами курсу, теми і плани семінарських занять, поточні контрольні запитання, тестові завдання, список рекомендованої літератури, питання до екзамену.

УДК 371.13:373.5.016:94

©Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2024

ЗМІСТ

Вступ	4
Розподіл навчального часу за темами та видами роботи	6
Список рекомендованої літератури до ОК	8
Методичні рекомендації до семінарських занять	11
Перелік екзаменаційних питань.....	29
Тестові завдання з ОК «Організація роботи вчителя історії».....	31

ВСТУП

Підготовка фахівця – вчителя історії потребує якісного підходу до організації його діяльності, зокрема вивчення таких понять як розподіл часу, календарно-тематичне планування, підвищення кваліфікації, сертифікація вчителя, педагогічна рада, методична рада, виховання та виховний процес у закладах загальної середньої освіти тощо. Ці та інші проблеми здобувачі спеціальності 014 Середня освіта (Історія) розв'язують на заняттях з освітньої компоненти «Організація роботи вчителя історії».

Мета вивчення освітньої компоненти: засвоєння здобувачами вищої освіти системи знань про організацію, зміст, принципи та методи діяльності вчителя історії на сучасному етапі розвитку шкільної освіти.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти «Організація роботи вчителя історії» є:

- формування у здобувачів поглиблених знань стосовно основних понять, змісту і принципів організації роботи вчителя історії;
- вивчення змісту основних документів щодо функціонування закладів освіти;
- характеристика управління закладами середньої освіти;
- розгляд нормативно-правової бази щодо організації праці вчителя історії;
- аналіз прав та обов'язків учасників освітнього процесу;
- розгляд завдань та змісту науково-методичної роботи вчителя історії;
- аналіз виховної роботи, що здійснюється вчителем історії;
- характеристика особистості педагога та його ролі в освітньому процесі.

Здобувач повинен **знати:**

- принципи організації навчально-виховного процесу в закладах загальної середньої освіти;
- зміни, започатковані реформою НУШ, основні принципи НУШ;
- нормативно-правові акти, якими здійснюється управління закладами середньої освіти, а також регулюється діяльність вчителя історії;
- права та обов'язки учасників навчального процесу;
- науково-методичну складову роботи вчителя історії;
- роль педагога в освітньому процесі.

Здобувач повинен **вміти:**

- заповнювати журнал, в тому числі мати поняття про заповнення електронного журналу;

- складати календарно-тематичне, поурочне планування;
- складати план гуртка з історії;
- визначати роль педагога, батьків, учителів у навчально-виховному процесі;
- аналізувати основні нормативно-правові акти, якими регулюється освітній процес;

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти: здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі освіти, що передбачає застосування концептуальних методів освітніх наук, знань з історії, психології, теорії та методики навчання, виховання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ ЗА ТЕМАМИ ТА ВИДАМИ РОБОТИ

Структура освітньої компоненти

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Всього	У тому числі					Всього	У тому числі				
		Лекції	Практичні/Семіні	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття		Лекції	Практичні/Семіні	Лабораторні заняття	Самостійна робота	Індивідуальні заняття
Модуль I. Правові основи організації роботи вчителя історії												
Тема 1. Законодавство про освіту в Україні	12	2	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Законодавство про повну загальну середню освіту	12	2	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 3. Поняття закладу середньої освіти	12	2	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Органи управління системою середньої освіти	12	2	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Тема 5. Шкільна документація	12	2	4	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 1	60	10	14	-	36	-	-	-	-	-	-	-
Модуль II. Учасники освітнього процесу												
Тема 6. Керівництво навчально-виховним процесом. Внутрішньошкільний контроль	12	2	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Права та обов'язки педагогічних працівників. Трудові відносини	12	2	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Права та обов'язки дітей та їх	12	2	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-

батьків як учасників освітнього процесу												
Тема 9. Науково-методична робота вчителя історії	12	4	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Виховна робота вчителя історії. Особистість педагога	12	4	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
Разом за модулем 2	60	14	14	-	32	-	-	-	-	-	-	-
Усього годин	120	24	28	-	68	-	-	-	-	-	-	-

Список рекомендованої літератури до ОК:

Нормативно-правові акти:

1. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF#Text>
2. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
3. Положення про Відокремлений підрозділ «Науковий лицей Житомирського державного університету імені Івана Франка». Затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка від 29 жовтня 2021 р. URL: <https://zu.edu.ua/offic/pro-nauk-licej.pdf> (дата звернення 5.06.2024).
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. №1190 «Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text>
5. Нова українська школа. URL: <https://nus.org.ua/>
6. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення механізмів формування мережі ліцеїв для запровадження якісної профільної середньої освіти: Закон України від 15 липня 2021 р. № 1658-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1658-IX#Text> (дата звернення 5.06.2024).
7. Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників: Наказ Міністерства освіти і науки України від 09 вересня 2022 р. № 805 *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text> (дата звернення 5.06.2024).
8. Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. №1190 *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 5.06.2024).
9. Про організацію та проведення сертифікації педагогічних працівників у 2024 році: Наказ МОН від 10 січня 2024 р. №20. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://cutt.ly/zwCFjgEZ> (дата звернення 5.06.2024).
10. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 5.06.2024).
11. Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16 січня 2020. № 463-IX *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення 5.06.2024).
12. Про порядок введення в дію Закону Української РСР «Про освіту»: Постанова Верховної Ради Української РСР від 4 червня 1991 р. N 1144-XII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1144-12#Text> (дата звернення 5.06.2024).

Основна:

1. Гуцало Л. В., Маркевич О. В. Організація профільного навчання в Україні: законодавство та практичне втілення (на прикладі Наукового лицей Житомирського

- Державного Університету Імені Івана Франка). Актуальні питання у сучасній науці. 2024. № 6 (24). С. 798-812 URL: <http://eprints.zu.edu.ua/40114/>
2. *Педагогічна майстерність: Підручник*. За ред. І. А. Зязюна. 2-ге вид., допов. і переробл. Київ: Вицашк., 2004. 422 с.
  3. *Педагогічна творчість, майстерність, професіоналізм у системі підготовки освітянських кадрів: здобутки, пошуки, перспективи: монографія*. За ред. Н. В. Гузій. Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 427 с.
  4. Топузов О. М., Малихін О. В., Опалюк Т. Л. *Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навчальний посібник*. Київ: Педагогічна думка, 2018. 292 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713245/2/pedmaysternist.pdf>
  5. Онишків З.М. *Основи школознавства*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2013. 176 с.
  6. Starodubets G., Vlasyuk I., Mishchuk G., Buravsky O., Shevchuk A. Specifics of the forming of the competencies of the future history teachers .*SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference*. 2021. Т. 1. Р. 656–666.
  7. Вовкогон В. Науково-методична робота в школі. *Директор школи*. 2014. № 33.
  8. Терно С. Інструменти коучингу в професійному розвитку вчителя історії. *Історія в рідній школі*. 2022. №2-3 (232-233). С. 9-14.

Додаткова:

1. Демчук В.С. *Основи освітнього менеджменту*. К.: Ленвіт, 2007. 264 с.
2. Галіцина Л.В. *Керівник: мистецтво стратегії і тактики*. К.: Шк. світ, 2010. 134с.
3. Касьяненко М.Д. *Педагогіка співробітництва*. К.: Вища школа, 1993. 320 с.
4. Діденко О. В. Про концептуальні засади реформування системи освіти України. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32307454.pdf>
5. Березівська Л. Концептуальні засади реформування змісту загальної середньої освіти в Україні (1991–2017): історико-джерелознавчий аспект. *Науково-педагогічні студії*. 2022. № 6, С. 9–25. <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2022-6-9-25>
6. Кузьмінський А.І., Вовк Л.П., Омеляненко В.Л. *Педагогіка: завдання і ситуації: Практикум*. К.: Знання-Прес, 2003. 429 с.
7. Лаврук В. *Внутрішньошкільний контроль: практичний poradnik керівника школи*. К.: Вид. дім «Шкіл. світу»: Вид. Л. Галіцана, 2006. 128 с.
8. Митрофаненко Ю. Зміни до державного стандарту освітньої галузі "Суспільствознавство": [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://timso.koippo.kr.ua/blogs/index.php/Mitrofanenko/title-205>
9. Островерхова Н. М. *Методологія формування технологічної культури керівника загальноосвітнього навчального закладу: Монографія*. К.: Педагогічна думка, 2012. 136 с.
10. Яковенко Г.Г. *Методика навчання історії: навчально-методичний посібник*. Харків: Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.
11. Баханов К. О. Організація особистісно орієнтованого навчання. *Порадник молодого вчителя історії / К. О. Баханов. Х.: Вид. група «Основа», 2008. 159 с.*
12. Кузьменко О. В. Урок-семінар. *Історія в школах України*. 2001. №2. С.29-32; 2001. №6. С.20-24; 2002. №1. С.37– 40.

13. *Історія України. Уроки з історії культури по-новому. 7-11 класи.* Х.: Вид.група «Основа», 2006. 176 с.
14. *Сучасна українська школа і педагогіка у поняттях і термінах: Довідник: навчальний посібник /автори-укладачі: О.А. Кузнєцова, А. О. Нікора.* Миколаїв: Іліон, 2013. 212 с.
15. Павлютенков Є.М., Крижко В.В. *Основи управління школою.* Харків: Основа, 2006. 171 с.
16. Терно С.О., Турченко Г.Ф., Іванцова М.Д. Шкільний курс історії та зовнішнє незалежне оцінювання: чи має місце рівний доступ до вищої освіти (на прикладі однієї теми). *Zaporizhzhia Historical Review.* 2022. Vol. 6(58). С. 287-300.
17. Терно С. Пробне незалежне оцінювання з історії України – 2009 (як готувати учнів до ЗНО). *Історія в школах України.* 2009. № 3. С. 14-17.
18. *Чотири тактики педагогічної підтримки дитини.* Упоряд.: А. Русаков, Н.Касіцина. К.: Вид. дім "Шк. світ": Вид. Л.Галіцина, 2006 – 112 с.
19. Болсун С. А. Ідеальний образ вихованого педагога. *Шлях освіти.* 2013. № 2. С. 35-37.
20. Болсун С. А. Професійний імідж керівника навчального закладу. *Управління школою.* 2013. № 7/9. С. 51-55.
21. Бондаренко З. Формування іміджу педагога в умовах нової освітньої парадигми URL: <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2346.pdf>
22. Бочковий Є. Майстерня професійного самовдосконалення. *Відкритий урок: розробки, технології, досвід.* 2013. № 2. С. 71-72
23. Бугайова С., Кудлай О. Зовнішній вигляд учителя. *Школа.* 2013. № 6. С. 67-74.

Інтернет ресурси:

1. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України: <http://portal.rada.gov.ua>
2. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки України: <https://mon.gov.ua/ua>
3. Офіційний веб-сайт Інституту модернізації змісту освіти: <https://lib.imzo.gov.ua/>
4. Сайт «На урок»: <https://naurok.com.ua/>
5. Всеосвіта: національна освітня платформа: <https://vseosvita.ua/>
6. Терно С. Освіта протягом життя: українські реалії // Інтернет-конференція «Освіта протягом життя як умова формування конкурентоспроможної особистості» 10.09.2020. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=vk1YrahduVI>.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ І

Правові основи організації роботи вчителя історії

Семінарське заняття №1: Законодавство про освіту в Україні.

Мета: Охарактеризувати законодавство про освіту в Україні, основні зміни, які започатковані реформою Нової української школи (далі – НУШ) і торкаються організації роботи вчителя історії, правові поняття атестація, сертифікація.

План:

1. Право на освіту. Конституція України про право на освіту.
2. Закон України «Про освіту».
3. Структура, заклади та стандарти освіти.
4. Забезпечення якості освіти.
5. Управління та контроль.

***Основні поняття:** право на освіту, доступність освіти, обов'язковість освіти, академічна доброчесність, освітній процес, заклади освіти, освітні стандарти, рівні освіти, типи закладів освіти, якість освіти, система забезпечення якості, ліцензування, акредитація, органи управління освітою.*

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Дайте відповідь: як міграційні процеси та євроінтеграція можуть вплинути на організацію освіти (освітній процес) в Україні?

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Яка стаття Конституції України гарантує право на безкоштовну освіту?
2. Що означає принцип *доступності* освіти?
3. Коли був прийнятий чинний Закон України «Про освіту»?
4. Які основні принципи освітньої діяльності визначені в законі?
5. Як закон визначає поняття «академічна доброчесність»?
6. Які рівні освіти передбачені українським законодавством?
7. Які типи закладів освіти можуть діяти в Україні згідно законодавства?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач має навести приклади та обґрунтувати конституційні гарантії права на освіту в Україні. Розглянути Закон України «Про освіту», зокрема охарактеризувати його зміст, основні нововведення. Дати відповідь на питання чим зумовлено прийняття нового закону, коли діяв попередній та які між ними ключові відмінності? Визначити, які типи закладів організовуються згідно закону, їх особливості. Що включає в себе поняття стандарту освіти, його ролі у забезпеченні якісного освітнього процесу. Які вимоги до якісного навчання ставляться на сьогодні? Що таке НМТ (ЗНО), ДПА?

Здобувач має охарактеризувати систему управління освітою в Україні, повноваження центральних та місцевих (самоврядних) органів влади у сфері освіти. Визначити роль громадського контролю у сфері освіти, механізми його реалізації.

Особливу увагу слід звернути на такі нововведення як автономія закладів освіти, академічна свобода, академічна доброчесність. Проаналізувати їх значення для розвитку освітньої системи України.

Розглянути питання інклюзивної освіти, її законодавче регулювання та практичну реалізацію в Україні. Як ця проблема вирішувалася у закладі де Ви навчалися / навчаєтеся чи проходили практику? Визначте основні виклики та перспективи розвитку освіти в контексті євроінтеграційних процесів, як міграційні процеси можуть вплинути на зміни в освіті?

Семінарське заняття №2: Законодавство про повну загальну середню освіту.

Мета: Охарактеризувати закон «Про повну загальну середню освіту, знати організацію освітнього процесу, його учасників, ознайомитись з концепцією розвитку освіти на період 2015-2025 рр.; концептуальні засади реформування середньої освіти за НУШ.

План:

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року
2. Організація освітнього процесу.
3. Учасники освітнього процесу.
4. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років.
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи

Основні поняття: повна загальна середня освіта, типи ЗЗСО, автономія закладу освіти, освітня програма, навчальний план, форми організації освітнього процесу, права та обов'язки учнів, педагогічних працівників, батьків, булінг, модернізація змісту освіти.

Завдання для виконання:

- 1.Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- 2.Записати визначення основних понять.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Які основні нововведення закону «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року?
2. Які типи ЗЗСО передбачені законом «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року?
3. Які складові освітньої програми?
4. Які форми організації освітнього процесу передбачені законодавством?
5. Назвіть права та обов'язки учнів?
6. Назвіть вимоги і гарантії педагогічних працівників згідно чинного законодавства?
7. Яка роль батьків в освітньому процесі? Яка міра залучення батьків до освітнього процесу, на вашу думку, буде достатньою?
8. Назвіть основні цілі Концепції розвитку освіти?
9. Що мається на увазі під «формулою» НУШ, які ключові компетентності визначені в концепції НУШ?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач має звернути увагу на ключові положення Закону України «Про повну загальну середню освіту», прийнятого 16 січня 2020 року. Визначити основні нововведення та зміни, які він вносить у систему середньої освіти України.

Детально розглянути організацію освітнього процесу згідно з новим законом, зокрема структуру повної загальної середньої освіти, тривалість навчального року (Які зміни внесла російсько-українська війна?), чи ця тривалість однакова чи можуть вноситись і ким зміни? Проаналізувати роль та обов'язки всіх учасників освітнього процесу: учнів, батьків, педагогічних працівників, керівників закладів освіти.

Прочитати та охарактеризувати Концепцію розвитку освіти України на період 2015–2025 років. Які цілі, завдання та напрямки реформування

освітньої галузі, закладені в цьому документі. Проаналізувати, як ця концепція співвідноситься з реальними змінами в освітній сфері. Як вплинув COVID та російсько-українська війна на її реалізацію?

Визначити концептуальні засади реформування середньої школи в рамках Нової української школи (НУШ). Розглянути ключові компетентності, які покликана формувати НУШ, нові підходи до навчання та оцінювання, зміни в організації освітнього середовища.

Розглянути виклики та перспективи впровадження нової освітньої політики, зокрема в контексті децентралізації, автономії шкіл, професійного розвитку вчителів. Проаналізувати, як нові освітні підходи співвідносяться з міжнародними / європейськими освітніми стандартами.

Семінарське заняття №3: Поняття закладу середньої освіти.

Мета: знати поняття заклад загальної середньої освіти, його типи, особливості утворення, реорганізації та ліквідації, типи установчих документів, як відбувається найменування закладів загальної середньої освіти.

План:

1.Заклад загальної середньої освіти. Утворення, реорганізація, ліквідація та перепрофілювання закладу загальної середньої освіти.

2.Установчі документи закладу загальної середньої освіти. Найменування закладу загальної середньої освіти.

3.Типи закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

Основні поняття: *заклад загальної середньої освіти, утворення реорганізація, ліквідація, перепрофілювання закладу освіти, установчі документи, статут закладу освіти, засновницький договір, найменування закладу освіти, початкова школа, гімназія, ліцей, науковий ліцей.*

Завдання для виконання:

1.Опрацювати тему за вказаними питаннями.

2.Записати визначення основних понять.

3. Ознайомтесь з Положенням про Відокремлений підрозділ «Науковий ліцей Житомирського державного університету імені Івана Франка». Затверджено вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка

від 29 жовтня 2021 р. URL: <https://zu.edu.ua/offic/pro-nauk-licej.pdf> (дата звернення 5.06.2024). Охарактеризуйте його зміст.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Хто може бути засновником ЗЗСО?
2. Який порядок ліквідації ЗЗСО?
3. Що повинен містити статут закладу загальної середньої освіти?
4. Чи є вимоги до найменування закладу загальної середньої освіти?
5. Назвіть типи закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.
6. Яку освіту забезпечує початкова школа?
7. Що таке гімназія і який рівень освіти вона забезпечує?
8. Які відмінності між ліцеєм і науковим ліцеєм?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач відповідає на питання правового статусу та організації діяльності ЗЗСО в Україні. Може визначити ключові аспекти утворення, реорганізації, ліквідації та перепрофілювання закладів загальної середньої освіти. На основі наданих документів (статуту) може проаналізувати його основні розділи, порядок затвердження та внесення змін. Розглянути вимоги до найменування закладу загальної середньої освіти, враховуючи законодавчі норми та практичні аспекти.

Здобувач має детально розглянути типи, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти. Визначити особливості початкової школи, гімназії, ліцею (наукового ліцею) та інших типів закладів. Здобувач у загальних рисах може проаналізувати специфіку організації освітнього процесу в кожному з цих типів закладів.

Проаналізувати наслідки реформування системи загальної середньої освіти в Україні, зокрема впровадження 12-річної школи, профільного навчання, інклюзивної освіти. Розглянути роль децентралізації у розвитку мережі закладів загальної середньої освіти та забезпеченні їх автономії.

Семінарське заняття №4-5: Органи управління системою середньої освіти.

Мета: Ознайомити здобувачів з основними питаннями управління освітою в Україні, методами, функціями та принципами управління та інспектування.

План:

1. Загальні основи управління освітою.
2. Методи і функції управління. Принципи управління, інспектування
3. Система управління закладом загальної середньої освіти.
4. Засновник (засновники) закладу загальної середньої освіти.

Основні поняття: управління освітою, освітня політика, державне управління освітою, інспектування, контроль в освіті, система управління закладом загальної середньої освіти, засновник закладу.

Завдання для виконання:

- 1.Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- 2.Записати визначення основних понять.
3. Дайте письмову відповідь на три контрольні питання (на Ваш вибір).
4. Які проблеми в управлінні освітою Ви можете назвати та запропонуйте шляхи їх вирішення.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Що таке управління освітою?
2. Які основні рівні управління освітою в Україні?
3. Що таке інспектування в освіті, як воно здійснюється?
4. Які основні органи управління ЗЗСО?
5. Хто може бути засновником ЗЗСО?
6. Якими повноваженнями наділяється засновник закладу освіти?
7. Як взаємодіють засновник та керівництво закладу освіти?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінару здобувач звертає увагу на чинне законодавство у сфері освіти, зокрема на закони України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту». Аналізує практичні аспекти управління освітою на прикладах конкретних закладів освіти (може на прикладі Відокремленого підрозділу Науковий лицей Житомирського державного університету імені Івана Франка).

Здобувач аналізує сутність та особливості управління в освітній сфері, розглядає основні компоненти системи управління освітою, визначає завдання управління освітою на різних рівнях.

Відповідаючи на питання методи і функції управління, охарактеризує основні методи управління в освіті (*адміністративні, економічні, соціально-психологічні*); розкриває зміст основних функцій управління (*планування, організація, мотивація, контроль*). Здобувач може пояснити взаємозв'язок між методами та функціями управління.

При розгляді питань принципів управління, інспектування здобувач визначає основні принципи управління освітою та пояснює їх значення; може підняти проблемне питання про роль інспектування у забезпеченні якості освіти. Як вплинула російсько-українська війна на інспектування ЗЗСО і чи доцільно його проводити? Може навести приклади про наявність таких органів в інших європейських державах (за можливості).

Здобувач характеризує структуру управління ЗЗСО, може розкрити роль та повноваження його керівника, пояснити значення колегіальних органів управління, які вони мають перспективи / недоліки. Може навести приклади успішного впровадження колегіальних органів управління (на прикладі іноземних країн).

Здобувач вищої освіти може визначити хто може бути засновником закладу загальної середньої освіти, його права та обов'язки, як це питання відображено в українському законодавстві. Може пояснити взаємодію між засновником та керівництвом закладу освіти.

Семінарське заняття №6-7: Шкільна документація.

Мета: Ознайомити здобувачів з основними документами, що регламентують діяльність закладу загальної середньої освіти, та навчити розуміти їх призначення, правила ведення документації, розглянути нововведення – електронний журнал, визначити переваги та недоліки останнього.

План:

- 1.Правила внутрішнього розпорядку. Статут школи. Журнал реєстрації ввідного інструктажу з охорони праці.
- 2.Коллективний договір.
- 3.Класні журнали. Журнали факультативних занять. Журнали планування та обліку роботи гуртків. Журнал обліку пропусків і заміщень уроків учителями.
- 4.Навчальні плани і програми з історії та громадянської освіти.
- 5.Плани роботи методичних об'єднань.
- 6.Плани роботи класних керівників.

7. Плани гурткової роботи.

Основні поняття: *правила внутрішнього розпорядку, статут школи, журнал реєстрації ввідного інструктажу з охорони праці, колективний договір, класний журнал, журнал факультативних занять, журнал планування та обліку роботи гуртків, навчальний план, навчальна програма, методичне об'єднання, план роботи класного керівника, план гурткової роботи.*

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Виконайте практичне завдання: складіть календарно-тематичне планування з історії для 5-9 класу (на Ваш вибір за перший семестр).
4. Наведіть аргументи переваг та недоліків запровадження електронних журналів?
5. Скласти план гуртка національно-патріотичного спрямування.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Що регламентують правила внутрішнього розпорядку школи?
2. Назвіть призначення журналу реєстрації ввідного інструктажу з охорони праці?
3. Що таке колективний договір, трудовий договір, контракт? Яка між ними різниця?
4. Яка інформація відображається в класному журналі?
5. Що таке навчальний план і яка його структура?
6. Чим відрізняється навчальна програма від навчального плану?
7. Які особливості навчальної програми з історії та громадянської освіти?
8. Що таке методичне об'єднання, його мета, періодичність скликання?
9. Назвіть особливості планування гурткової роботи в ЗЗСО?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач має ознайомитися з видами журналів. Може на прикладі конкретних документів охарактеризувати зміст та структуру правил внутрішнього розпорядку ЗЗСО. Може обґрунтувати значення та порядок ведення журналу реєстрації ввідного інструктажу з охорони праці.

Здобувач опрацьовує чинне українське законодавство, в тому числі Кодекс законів про працю України та визначає сутність та значення колективного договору, його місце в ЗЗСО, характеризує процедуру укладання та термін дії колективного договору. Може відповісти на питання як колективний договір відрізняється від трудового та контракту.

При відповіді на питання про ведення журналів, може охарактеризувати призначення та основні правила їх ведення, пояснити особливості заповнення журналів факультативних занять та гурткової роботи.

Здобувач може проаналізувати актуальні навчальні плани і програми з історії та громадянської освіти: їх зміст та структуру, розкрийте особливості навчальних програм з цих предметів. Пояснює, як враховуються вимоги Державного стандарту освіти при розробці планів і програм.

При підготовці до семінарського заняття здобувач визначає мету та завдання методичних об'єднань у ЗЗСО, план роботи такого об'єднання, наводить приклади заходів, які можуть бути включені до плану роботи (з власного досвіду отриманого на практиці). Здобувач розкриває основні напрямки роботи класного керівника.

Студент може визначити мету та завдання гурткової роботи в школі. Охарактеризувати структуру плану роботи гуртка. Пояснити, як враховуються інтереси учнів при плануванні гурткової роботи. Наведіть конкретні приклади (Н-д: з Вашого власного досвіду чи досвіду, отриманого на практиці).

МОДУЛЬ II

Учасники освітнього процесу

Семінарське заняття №8: Керівництво навчально-виховним процесом. Внутрішньо шкільний контроль.

Мета: Ознайомити здобувачів педагогічних спеціальностей з органами управління, які згідно чинного українського законодавства здійснюють закладом загальної середньої освіти, їх функціями, повноваженнями та особливостями діяльності.

План:

1. Керівник закладу загальної середньої освіти.
2. Педагогічна рада.
3. Піклувальна рада закладу (закладів) загальної середньої освіти.

Основні поняття: керівник закладу загальної середньої освіти, директор школи, педагогічна рада, піклувальна рада

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Підготуйте інформацію про сучасні виклики до управління закладами освіти, зокрема щодо демократизації та прозорості управління. На вашу думку, як вплинула російсько-українська війна на проблему прозорості управління. За можливості, наведіть конкретні приклади.

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Які вимоги висуваються до керівника ЗЗСО?
2. Який порядок призначення керівника ЗЗСО?
3. Які повноваження та яка відповідальність керівника закладу загальної середньої освіти?
4. Яким органом є педагогічна рада і яке її призначення згідно українського законодавства? Чи можете назвати відомі Вам з проходження практики чи власного досвіду приклади її ефективної діяльності?
5. Хто може входити до складу педагогічної ради і які рішення нею приймаються?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач має опрацювати чинне українське законодавство, яке регулює питання управління ЗЗСО. Відповісти на питання який порядок призначення керівників, права та обов'язки та хто не може призначатися на посаду, як відбувається конкурс, на який термін обирається особа? Які вимоги чинне законодавство висуває до кваліфікації та досвіду роботи керівника?

Відповідаючи на питання про педагогічну раду, здобувач може пояснити статус педагогічної ради як колегіального органу управління закладом освіти, як відбувається її формування, хто може входити до її складу. На основі життєвого досвіду (або з досвіду проходження практики, з мережі Інтернет) може навести приклад успішної діяльності педагогічної ради у вирішенні актуальних проблем.

Відповідаючи на питання про піклувальну раду, здобувач може пояснити її відмінність від педагогічної ради, а також чи створена і як діє така рада у його навчальному закладі (інформація можна отримати з відкритих джерел). Які завдання піклувальної ради та мета створення, який порядок її формування? Навести приклад діяльності піклувальної ради у залученні додаткових ресурсів для розвитку закладу освіти.

Семінарське заняття №9: Права та обов'язки педагогічних працівників. Трудові відносини.

Мета: Ознайомити здобувачів вищої освіти педагогічної спеціальності з правовим статусом педагогічних працівників, концепцією педагогічної інтернатури, особливостями трудових відносин у сфері освіти та формами самоврядування працівників закладів освіти.

План:

1. Педагогічні працівники.
2. Педагогічна інтернатура
3. Трудовий договір. Робочий час та оплата праці педагогічних працівників.
4. Самоврядування працівників закладу освіти

Основні поняття: педагогічний працівник, педагогічна інтернатура, колективний договір, трудовий договір, контракт, робочий час, види робочого часу, професійний розвиток, атестація, сертифікація вчителів.

Завдання для виконання:

- 1.Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- 2.Записати визначення основних понять.
3. Опрацюйте Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників: Наказ Міністерства освіти і науки України від 09 вересня 2022 р. № 805 *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text>. Які зміни в атестації педагогічних працівників були запроваджені?
- 4.Охарактеризуйте Що таке Сертифікація вчителів? Яка різниця порівняно з атестацією? Опрацюйте законодавство: Про затвердження Положення про сертифікацію педагогічних працівників: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. №1190 *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1190-2018-%D0%BF#Text> Про організацію та проведення сертифікації педагогічних працівників у 2024 році: Наказ МОН від 10 січня 2024 р. №20. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://cutt.ly/zwCFjgEZ>

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Назвіть права та обов'язки педагогічних працівників?
2. Які вимоги висуваються до педагогічних працівників?
3. Як здійснюється оплата праці педагогічних працівників?
4. Назвіть додаткові виплати, які передбачені для педагогічних працівників?
5. Який відсоток надбавок за 3-річний та 10-річний стаж роботи педагогічного працівника нараховується?
6. Що означає самоврядування працівників закладу освіти? Як взаємодіють органи самоврядування працівників з адміністрацією закладу освіти?

Методичні рекомендації:

Здобувач характеризує вимоги, які висуваються до педагогічних працівників згідно українського законодавства: мати педагогічну освіту, вищу освіту та/або професійну кваліфікацію, вільно володіти державною мовою (для громадян України) або володіти державною мовою в обсязі, достатньому для спілкування (для іноземців та осіб без громадянства), моральні якості та фізичний і психічний стан здоров'я дозволяють виконувати професійні обов'язки (Стаття 22). Здобувачі знають ПЕРЕЛІК посад педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Здобувачі характеризують зміст Положення про педагогічну інтернатуру, а також можуть пояснити, що особи, які не мають досвіду педагогічної діяльності та приймаються на посаду педагогічного працівника, протягом першого року роботи повинні пройти педагогічну інтернатуру. Педагогічна інтернатура організовується відповідно до наказу керівника закладу освіти, що видається в день призначення інтерна на посаду педагогічного працівника. Здобувач знає, що строк педагогічної інтернатури становить один рік, що відраховується від дати видання наказу про організацію проведення педагогічної інтернатури. До строку педагогічної інтернатури включається період тимчасової непрацездатності інтерна та час його перебування у відпустці. Здобувач може назвати переваги / недоліки впровадження системи педагогічної інтернатури в Україні.

Здобувачі вищої освіти знають основні положення **Статті 24**. Робочий час та оплата праці педагогічних працівників. Розуміють, що педагогічна діяльність вчителя включає діяльність у межах його педагогічного навантаження, норма якого на одну тарифну ставку становить 18 навчальних годин на тиждень. Здобувачі можуть висвітлити доплати, які встановлюються і яке їх співвідношення до тарифної ставки.

Здобувач аналізує поняття громадського самоврядування, може дати визначення, що вищим органом громадського самоврядування працівників закладу освіти є загальні збори трудового колективу закладу освіти. Може пояснити, що порядок та періодичність скликання (не менш як один раз на рік), порядок прийняття рішень, чисельність, склад загальних зборів трудового колективу, інші питання діяльності, що не врегульовані законодавством, визначаються статутом і колективним договором (за наявності) закладу освіти.

Семінарське заняття №10: Права та обов'язки дітей та їх батьків як учасників освітнього процесу.

Мета: Ознайомити здобувачів вищої освіти з основними положеннями законодавства, яке визначає правовий статус учнів, їхні права та обов'язки; роль батьків у навчально-виховному процесі.

План:

1. Учні. Здоров'я учнів.
2. Права, обов'язки та відповідальність батьків учнів. Інклюзивне навчання.

3. Громадське самоврядування в закладі освіти. Учнівське самоврядування.
4. Батьківське самоврядування закладу освіти.

***Основні поняття:** учень, булінг, інклюзивне навчання, учнівське самоврядування, батьківське самоврядування.*

Завдання для виконання:

- 1.Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- 2.Записати визначення основних понять.
3. Охарактеризуйте права та обов'язки учнів у ЗЗСО? Обґрунтуйте думку чи можливі права без обов'язків і навпаки? Кого, на Вашу думку, має бути більше?
4. Підготуйте інформацію (бажано у вигляді презентації) про сучасні тенденції в організації шкільного життя, зокрема щодо створення інклюзивного освітнього середовища, можна з використанням досвіду країн ЄС (Н-д: Польща).

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Що включає поняття «здоров'я учнів» в контексті освітнього процесу?
2. Навіть принципи та особливості організації інклюзивного навчання?
3. Які основні права та обов'язки батьків учнів?
4. Яка роль учнівського самоврядування в навчальному процесі? Що Вам відомо про Школу молодого лідера? Чи брали Ви участь в учнівському самоврядуванні? Коротко охарактеризуйте Ваш досвід?
5. Яка роль батьківського самоврядування в освітньому процесі? Чи брали участь Ваші батьки / Ви в батьківському самоврядуванні? Коротко охарактеризуйте Ваш / Ваших батьків досвід?
6. Як взаємодіють різні форми самоврядування в закладі освіти України?

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач звертає увагу на права та обов'язки учнів. Наводить приклади заходів, спрямованих на збереження здоров'я учнів у ЗЗСО (медичне обслуговування, фізичне виховання, харчування). Охарактеризує права та обов'язки батьків у контексті освіти дітей. Визначає сутність інклюзивного навчання та його значення, особливості організації інклюзивного навчання в ЗЗСО.

Відповідаючи на питання про громадське самоврядування, учнівське самоврядування та батьківське самоврядування ЗЗСО характеризує їх мету та

обґрунтовує його роль у забезпеченні якісного навчання. Може визначити роль учнівського самоврядування у формуванні активної громадянської позиції учнів.

Семінарське заняття №11-12: Науково-методична робота вчителя історії.

Мета: ознайомити здобувачів з основами наукової організації праці педагога (далі – НОПП), організацією методичної роботи в закладах освіти, формами професійного розвитку педагогів та порядком проходження атестації / сертифікації.

План:

1. Наукова організація праці педагога. Принципи НОПП.
2. Методична робота. Методичне об'єднання.
3. Педагогічна конференція.
4. Стажування педагога. Типове положення про атестацію педагогічних працівників.

Основні поняття: наукова організація праці педагога (НОПП), принципи НОПП, методична робота, методичне об'єднання, педагогічна конференція, стажування педагога, атестація педагогічних працівників, педагогічне звання.

Завдання для виконання:

1. Опрацювати тему за вказаними питаннями.
2. Записати визначення основних понять.
3. Визначте, які нововведення запроваджені: Про затвердження Положення про атестацію педагогічних працівників: Наказ Міністерства освіти і науки України від 09 вересня 2022 р. № 805 *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1649-22#Text>
4. Яка роль відводиться методичному об'єднанню у професійному розвитку педагогів. Чи достатня вона на сьогоднішній день?

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Як Ви розумієте резерви економії часу вчителя. Де його потрібно шукати? Охарактеризуйте *принципи загального призначення НОПП*.
2. Як Ви розумієте резерви економії часу вчителя. Де його потрібно шукати? Охарактеризуйте *принципи організації вимірювання НОПП*.

3. Охарактеризуйте завдання методичного об'єднання (далі – МО), права та обов'язки членів МО, необхідну документацію.

4. Дайте розгорнуті відповіді на питання. Що таке атестація педагогічних працівників? Якими нормативними документами вона регулюється? У яких випадках проводиться чергова і позачергова атестація?

5. Охарактеризуйте Загальні положення затвердженого Положення про атестацію педагогічних працівників.

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття з наукової організації праці педагога, здобувач може дати визначення поняттю наукової організації праці педагога (НОПП), розкрити основні цілі та завдання, принципи. Здобувач з власного досвіду чи досвіду, отриманому під час проходження практики наводить приклади практичного застосування НОПП.

При відповіді на питання про методичну роботу та методичне об'єднання здобувач визначає поняття та мету його здійснення, характеризує функції методичної роботи, завдання такого об'єднання. Також визначати мету проведення педагогічної конференції, назвати роль педагогічної конференції у професійному розвитку вчителів. На основі інформації з відкритих джерел та мережі Інтернет навести приклади тем та форматів педагогічних конференцій останніх 5-10 років.

Здобувач опрацьовує зміни, які внесені Положенням про атестацію педагогічних працівників, характеризує його форму та мету, терміни та процедуру проведення. Знайомиться з Єдиною атестаційною системою (ЄАС). Визначає як результати атестації впливають на професійний статус педагога.

Семінарське заняття №13-14: Виховна робота вчителя історії.

Особистість педагога.

Мета: Ознайомити студентів із завданнями виховної роботи в ЗЗСО, розкрити сутність виховного процесу в школі, його етапи, закономірності та принципи, а також обговорити шляхи підвищення ефективності виховання та самовиховання.

План:

1. Виховна робота. Роль предметів і особистості вчителя у вихованні учнів.
2. Поняття виховання та виховного процесу. Основні напрями процесу виховання.

3. Етапи процесу виховання. Закономірності і принципи виховання.
4. Результати процесу виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання. Самовиховання й перевиховання.

***Основні поняття:** виховна робота, особистість вчителя, форми виховної роботи, методи виховання, інтеграція навчання і виховання, виховний процес, моральне виховання, патріотичне виховання, трудове виховання, естетичне виховання, фізичне виховання, етапи виховання, усвідомлення норм поведінки, формування переконань, закономірності виховання, принципи виховання, цілеспрямованість, виховання в колективі, самовиховання, перевиховання.*

Завдання для виконання:

- 1.Опрацювати тему за вказаними питаннями.
- 2.Записати визначення основних понять.
3. Наведіть приклади того як виховна робота організовувалась у вашій школі? Обґрунтуйте думку якою має бути виховна робота сучасного вчителя історії та громадянської освіти? Які шляхи підвищення ефективності виховання ви можете запропонувати?

Поточні контрольні запитання/завдання:

1. Які форми виховної роботи можуть застосовуватись з ЗЗСО?
2. Обґрунтуйте роль вчителя у сучасному виховному процесу? Як на нього впливає особистість вчителя?
3. Як на Вашу думку можна оцінити ефективність виховного процесу?
4. Що таке самовиховання і яка його роль у розвитку особистості?
5. У чому полягає сутність перевиховання? Наведіть приклади коли воно є доцільним?
6. Опрацювати біографічні довідки відомих особистостей (спортсменів, акторів, військових, політиків тощо) про роль самовиховання / перевиховання у їхньому житті.

Методичні рекомендації:

При підготовці до семінарського заняття здобувач повторює теми з Педагогіки, які стосуються виховання та виховного процесу. Доповнює їх проблемами, що стосуються організації виховного процесу в ЗЗСО та ролі педагога в ньому. Розкриває виховний потенціал історії та громадянської освіти. Здобувач може пояснити роль вчителя у вихованні здобувачів ЗЗСО. Може осучаснити форми і методи виховної роботи, пояснити як російсько-

українська війна вплинула на виховний процес. Характеризує основні етапи останнього та критерії його ефективності.

Здобувач може навести конкретні приклади під теоретичні положення. А також запропонувати шляхи підвищення ефективності виховання та виховного процесу з ЗЗСО.

При висвітленні питання самовиховання та перевиховання здобувач може пояснити його суть та значення, методи та прийоми. Здобувач наводить конкретні приклади успішного самовиховання та перевиховання (з власного досвіду чи інформація з відкритих джерел на прикладі біографій відомих акторів, спортсменів).

Перелік екзаменаційних питань

1. Право на освіту. Конституція України про право на освіту.
2. Охарактеризуйте Закон України «Про освіту». Коли його було прийнято та основні положення.
3. Структура, заклади та стандарти освіти в Україні.
4. Забезпечення якості освіти в Україні.
5. Поняття стандарту освіти, його ролі у забезпеченні якісного освітнього процесу
6. Управління та контроль освіти в Україні.
7. Рівні освіти, передбачені українським законодавством.
8. Поняття «академічна доброчесність» та його значення в сучасному інформаційному світі. Вимоги до академічної доброчесності в ЗЗСО.
9. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16 січня 2020 року: характеристика ключових положень.
10. Організація освітнього процесу згідно закону України «Про повну загальну середню освіту».
11. Учасники освітнього процесу. Права та обов'язки учнів.
12. Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років.
13. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи
14. Вимоги і гарантії педагогічних працівників згідно чинного законодавства.
15. Роль батьків в освітньому процесі. Міра залучення батьків до освітнього процесу.
16. Заклад загальної середньої освіти. Утворення, реорганізація закладу загальної середньої освіти.
17. Ліквідація та перепрофілювання закладу загальної середньої освіти.
18. Установчі документи закладу загальної середньої освіти. Найменування закладу загальної середньої освіти.
19. Типи закладів освіти, що забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.
20. Управління освітою. Загальні основи управління освітою.
21. Методи і функції управління освітою. Принципи управління, інспектування.
22. Система управління закладом загальної середньої освіти.
23. Засновник (засновники) закладу загальної середньої освіти.
24. Правила внутрішнього розпорядку. Статут школи. Журнал реєстрації ввідного інструктажу з охорони праці
25. Колективний договір. Трудовий договір.

26. Класні журнали. Журнали факультативних занять. Журнали планування та обліку роботи гуртків. Журнал обліку пропусків і заміщень уроків учителями.
27. Навчальні плани і програми з історії та громадянської освіти.
28. Плани роботи методичних об'єднань.
29. Плани роботи класних керівників.
30. Плани гурткової роботи.
31. Керівник закладу загальної середньої освіти
32. Педагогічна рада.
33. Піклувальна рада закладу (закладів) загальної середньої освіти.
34. Сучасні виклики до управління закладами освіти, зокрема щодо демократизації та прозорості управління.
35. Права та обов'язки педагогічних працівників.
36. Педагогічна інternатура
37. Трудовий договір. Робочий час та оплата праці педагогічних працівників.
38. Самоврядування працівників закладу освіти
39. Учні. Здоров'я учнів.
40. Права, обов'язки та відповідальність батьків учнів.
41. Інклюзивне навчання в Україні.
42. Громадське самоврядування в закладі освіти. Учніське самоврядування.
43. Батьківське самоврядування закладу освіти.
44. Роль учнівського самоврядування в навчальному процесі.
45. Наукова організація праці педагога. Принципи наукової організації праці педагога.
46. Резерви економії часу вчителя: де його потрібно шукати? Охарактеризуйте *принципи загального призначення НОПП*.
47. Охарактеризуйте *принципи організації вимірювання НОПП*.
48. Охарактеризуйте завдання методичного об'єднання, права та обов'язки членів МО, документацію.
49. Педагогічна конференція.
50. Стажування педагога. Типове положення про атестацію педагогічних працівників.
51. Виховна робота. Роль предметів і особистості вчителя у вихованні учнів.
52. Роль історії та громадянської освіти у вихованні учнів.
53. Поняття виховання та виховного процесу. Основні напрями процесу виховання.
54. Етапи процесу виховання. Закономірності і принципи виховання.
55. Результати процесу виховання. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання. Самовиховання й перевиховання.

Тестові завдання з ОК «Організація роботи вчителя історії»

1. Вкажіть, яка стаття Конституції України гарантує право на освіту? _____
2. Що, відповідно до Конституції, не забезпечує держава?
  - а) надання державних стипендій та пільг учням і студентам;
  - б) громадянам можливість безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі;
  - в) доступність і безоплатність дошкільної, повної загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах.
  - г) достойний рівень життя викладачам.
3. Яким законом було встановлено 12-річний термін навчання:
  - а) «Про вищу освіту»
  - б) «Про наукову та науково-педагогічну діяльність»
  - в) «Про середню освіту»
  - г) «Про освіту»
4. Закон «Про повну загальну середню освіту» регламентує роботу вчителя. Що не отримав вчитель?
  - а) підвищувати кваліфікацію за власним вибором за гроші держави;
  - б) розробляти власну систему оцінювання та мотивації учнів (з таблицею переведення у 12-бальну шкалу);
  - в) отримувати педагогічну інтернатуру протягом першого року;
  - г) використовувати зроблену Інститутом модернізації програму на основі Державного стандарту;
5. На скільки термінів обирається директор?
  - а) один; б) два; в) три; г) чотири.
6. Який тип закладу освіти забезпечує здобуття базової середньої освіти?
  - а) гімназія; б) середня школа; в) колегіум; г) ліцей.
7. Хто приймає рішення про утворення чи реорганізацію закладу освіти?
  - а) Кабінет Міністрів;
  - б) Міністерство освіти і науки;
  - в) Президент України;
  - г) обласні, міські, селищні, сільські ради.
8. Який Закон, прийнятий у 2020 р., сприяв реформі освіти?
  - а) «Про вищу освіту»
  - б) «Про наукову та науково-педагогічну діяльність»
  - в) «Про повну загальну середню освіту»
  - г) «Про освіту»

9. Дайте визначення. Педагогічна інтернатура – це ....

10. Коли було прийнято положення про атестацію педагогічних працівників?

А) 9.09.2022; Б) 1.09.2023; В) 5.09.2017; Г) 1.05.2020;

11. До якої групи НОПШ належить вміння правильно і обґрунтовано формулювати мету і завдання діяльності; вибір форм, методів і прийомів праці?

А) Принципи організації дій; Б) Принципи організації вимірювання;
В) Принципи загального призначення; Г) Жодні з перелічених;

12. Який з принципів НОПШ передбачають досягнення високих результатів праці при мінімальних затрат часу, зусиль і засобів?

А) нормування; Б) обліку; В) контроль; Г) оптимальності;

13. До якої групи НОПШ входять *перспективність, стимулювання, комплексність, науковість*?

А) Принципи організації дій;
Б) Принципи організації вимірювання;
В) Принципи загального призначення;
Г) Жодні з перелічених;

14. За наявності скількох учителів створюється МО (Методичне об'єднання)?

А) трьох учителів, які викладають один навчальний предмет;
Б) п'яти учителів, які викладають один навчальний предмет;
В) 2/3 складу учителів школи;
Г) до одного методичного об'єднання входять всі вчителі школи;

15. Через який період педагогічний працівник проходить чергову атестацію?

А) раз на рік;
Б) раз на три роки;
В) раз на п'ять років;
Г) за бажанням керівника;

16. Що є вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу освіти:

А) Педагогічна рада;
Б) Методичне об'єднання;
В) Збори трудового колективу;
Г) Батьківське самоврядування;

17. Норма навчальних годин на тарифну ставку становить – ....

18.Вміння вчителя спілкуватися з учнями, тон і стиль роботи, вміння організувати і управляти своєю увагою і увагою учнів, вміння спостерігати, експериментувати тощо належать до принципу....

- А) планування;
- Б) вибір форм, методів і прийомів праці;
- В) вибір і правильне користування техніки;
- Г) принцип правильно і обґрунтовано формулювати мету і завдання діяльності;

19.До якої групи НОПП входять нормування, облік, контроль, оптимальність?

- А) Принципів організації дій;
- Б) Принципи організації вимірювання;
- В) Принципи загального призначення;
- Г) Жодні з перелічених;

20.Про який принцип НОПП йдеться: навчально-виховна робота вчителя, вихователя орієнтована на формування світогляду, озброєння учнів знаннями, вміннями і навичками, які їм будуть потрібні в майбутньому?

- А) Перспективність;
- Б) Стимулювання;
- В) Комплексність;
- Г) Науковість;

21.Що є вищим колегіальним органом громадського самоврядування закладу освіти:

- А) Педагогічна рада;
- Б) Методичне об'єднання;
- В) Збори трудового колективу;
- Г) Батьківське самоврядування;

22. Яку мінімальну кількість років стажу з фахом має мати керівник методичного об'єднання?

- А) три роки;
- Б) п'ять років;
- В) сім років;
- Г) десять років;
- Д) не регулюється;

23.Скільки становить мінімальний обсяг підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, необхідний для проходження атестації?

- А) 90 годин, 3 кредити ЄКТС;
- Б) 120 годин, 4 кредити ЄКТС;
- В) 150 годин, 5 кредити ЄКТС;
- Г) 180 годин, 6 кредити ЄКТС;

24. За якої умови Засідання педагогічної ради є правомочним?

- А) За умови присутності не менше половини її складу;
- Б) За умови присутності не менше двох третин її складу;
- В) За умови входження присутності всіх членів;

